

Toetssteen der ware en valse genade

Th. Van der Groe

12. Wat is dan een waar zaligmakend geloof...??

H.C. ZONDAG 7

Vr. 20. Worden dan alle mensen wederom door Christus zalig, gelijk zij door Adam zijn veroordeeld geworden?

Antw. Neen zij, maar alleen degenen, die Hem door een waar geloof worden ingelijfd en al Zijn weldaden aannemen.

Vr. 21. Wat is een waar geloof?

Antw. Een waar geloof is niet alleen een stellig weten of kennis, waardoor ik alles voor waarachtig houd, wat ons God in Zijn Woord geopenbaard heeft, maar ook een vast vertrouwen, hetwelk de Heilige Geest door het Evangelie in mijn hart werkt, dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is, uit louter genade, alleen om der verdienste van Christus wil.

Vr. 22. Wat is dan een Christen nodig te geloven?

Antw. Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk geloof in een hoofdsom leren.

Vr. 23. Hoe luiden die Artikelen?

Antw.

1. Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde.
2. En in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onze Heere;
3. Die ontvangen is van den Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria;
4. Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle;
5. ten derden dage wederom opgestaan van de doden;
6. opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods des almachtigen Vaders;
7. vanwaar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden.
8. Ik geloof in den Heiligen Geest.

9. Ik geloof een heilige, algemene, Christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen;
10. vergeving der zonden;
11. wederopstanding des vleses;
12. en een eeuwig leven.

De Catechismus geeft ons, (Vraag 21) van de eigenlijke aard en natuur van een oprecht geloof een zuivere en volledige beschrijving, welke wij dan maar nauwkeurig te volgen hebben, om een behoorlijk onderzoek bij onszelf te doen aangaande deze voorname weldaad van de Heilige Geest. De beschrijving ligt zeer eenvoudig, en wijst ons de twee wezenlijke delen van het geloof aan: *de kennis* namelijk en *het vertrouwen*, zijnde de toestemming (welke anderen nochtans liever als een bijzonder stuk of deel van het geloof willen aangemerkt hebben), in een waarachtige kennis en oprecht vertrouwen des harten noodzakelijk altijd ingewikkeld begrepen. Daarom moeten wij hier, in het beproeven van onze staat, dan aldus met alle eenvoudigheid, naar de zuivere en vaste gronden van onze aangenomen Gereformeerde leer, trachten te werk te gaan, dat wij nauwkeurig en onderscheiden acht geven op de beide wezenlijke delen van het geloof, welke ons hier worden voorgedragen, wat wij namelijk van dezelve in ons binnenste gemoed waarlijk ondervinden en gewaar worden.

- a. En zo moet een ieders ernstig en gemoedelijk onderzoek hier dan eerst gaan over de bijzondere *geloofskennis*, van welke wij bereids in het voorgaande enige dingen hebben aangewezen en terneer gesteld, of namelijk de Heilige Geest in het hart ook waarlijk heeft gewerkt *een zeker weten of kennis, waardoor men het al voor waarachtig houdt, wat ons God in Zijn woord geopenbaard heeft*. Het waar zaligmakend geloof, waardoor wij met Christus en met al Zijn weldaden geestelijk verenigd, en langs die weg in Hem, uit loutere genade, van God gerechtvaardigd worden, heeft tot deszelfs grond een zekere, heilige en Goddelijke kennis (welke men anders ook een waar historisch geloof gewoon is te noemen), waardoor de Heilige Geest de waarheid van het beschreven Woord van God, hetgeen op Zijn bevel in de gemeente verkondigd wordt, alsoo krachtig en gewichtig, door Zijn inwendige werking, op onze harten drukt, dat wij het ten enenmale voor zeker en ontwijfelbaar waarachtig houden:
 1. dat die gehele Heilige Schrift zo, in het algemeen, van de allerhoogste God Zelf is voortgekomen en ingegeven, en dat dezelve van voren tot achteren, niets anders behelst, dan een zuivere Goddelijke openbaring, en aldus het waarachtig Woord van God is, waarin Hij tot ons, arme zondige mensenkinderen, als met Zijn eigen, mond, luide van de hemel spreekt; zodat wij dat heilige Woord dan ook niet anders, dan met een hartelijke liefde, ontzag, eerbied, geloof, dankbaarheid, gehoorzaamheid, ja, beving zelfs, mogen ontvangen en aannemen, houdende en gebruikende hetzelfde, als de enige schatkamer van alle ware wijsheid en Goddelijke kennis, en het dus verheffende boven alles wat kostelijk en dierbaar in deze wereld voor ons gevonden wordt.
 2. Ten anderen doet ons de Heilige Geest hier ook in het bijzonder ons oog slaan op de waarheid van het Heilig Evangelie, welke in dat Woord vervat is, waardoor God Zelf aan ons ellendige en verloren zondaren de weg der zaligheid belijft bekend te maken, ons verkondigende, dat Hij ons Zijn eniggeboren Zoon geschonken heeft, uit Zijn grondeloze genade en barmhartigheid, tot een Verlosser en Zaligmaker, voor allen zonder onderscheid, die met hun zonden en met Gods vloek en toorn geheel vermoed en belast zijn, en die oprecht begeren, door het geloof van het Evangelie met Hem verzoend en van hun zonden verlost te worden. Hun verzekerende in Zijn genadige beloften, dat Christus, stervende aan het hout des kruises, een Verzoening geworden is voor hun zonden, en dat Hij hun gerechtigheid en dat eeuwige leven uit Gods genade verworven heeft. Ja, hen allen daarnaast ook wel ernstig roepende en nodigende, en het hen zelf, uit Zijn hoge Goddelijke autoriteit, vermanende, gebiedende, om deze Zijn Zoon, met al Zijn weldaden, als een allerdierbaarst geschenk van Zijn eeuwige liefde en genade, op grond van Zijn gewisse aanbidding, als zodanig dan ook oprecht gelovig te erkennen, en Hem voor zichzelf in 't bijzonder te omhelzen

en aan te nemen, zich met een volkomen verzaking van hun eigen wijsheid, sterkte en gerechtigheid, en van alle mensenhulp, geheel aan Hem over te geven, en alleen op Hem en op Gods genadige beloften al hun vertrouwen te stellen, ten einde hun gehele rechtvaardigheid, heiligheid, leven en zaligheid, uit Gods loutere barmhartigheid, door Zijn verdiensten, enkel te verkrijgen, zonder iets van hun eigen toedoen.

Ziet, deze eeuwige, gewisse en onveranderlijke waarheid van het Heilig Evangelie drukt Gods Geest alle ware uitverkorenen, als Hij nu een oprecht geloof in hun binnenste komt werken, door Zijn Goddelijk licht en kracht in zodanig op hun harten (dewelke Hij alvorens van de zonden recht overtuigd heeft), dat zij die Goddelijke waarheid nu *zekerlijk weten en kennen*, en dezelve hartgrondig aannemen en geloven, niet minder of anders, dan alsof God Zelf uit de hemel, met Zijn eigen mond, aldus tot hen kwam te spreken. Gelijk zij die waarheid nu, voor hun ogen duidelijk geopenbaard en geschreven vinden in het Evangelie, en gelijk als God dezelve aan de wereld door Zijn dienaars en gezanten allerwege wil laten verkondigen. En dit is dan also de wezenlijke grondslag *van het rechtvaardigmakend geloof; of van het zekere vertrouwen*, dat nu verder volgt.

Welke grondslag nimmermeer in de harten van de geveinsden en tijdgelovigen aldus gelegd wordt. Want deze ontvangen toch maar alleen enige min krachtige en gewone gaven van de Geest, welke daarom ook niet doordringen tot in de binnenste grond van het hart. Daarom zij dan ook nooit die zekere kennis ontvangen, die vastgeworteld is in het gemoed, en aldaar, als een Goddelijk licht, zeer helder schijnt, maar zij krijgen slechts alleen een losse wetenschap en een algemeen ongeheiligd verstand van de Goddelijke waarheden, die in het Woord en bijzonder in het Evangelie vervat zijn. Zij worden door een zekere glans of schijnsel van die Goddelijke waarheden zodanig verlicht in hun verstand en in hun beschouwende denkbeelden en oordeel, dat ook tevens hun wil en genegenheden daardoor licht beroerd en bewogen worden, zonder dat dezelve nochtans waarlijk in de grond verlicht, vernieuwd en geheiligd worden door een geestelijke gemeenschap des geloofs met God, in Christus. Daarom zij dan ook met al hun licht en gaven nooit verder geraken, dan tot een algemeen historisch tijd- of waangeloof, en ook nooit een zodanige hartelijke liefde tot God en Zijn heilige waarheid ontvangen, welke hen het zondige eigenzelve en al het aardse doet verachten, zoals dat in de grond also gelegen is met alle ware gelovigen, die de Genade Gods waarlijk hebben gesmaakt, en wier harten in de waarheid zijn geheiligd.

- b. Daarnaast moet een ieder hier ook onderzoek doen bij zichzelf, aangaande dat andere deel van het oprecht geloof, *of hij namelijk in zijn binnenste ook gewaar wordt een zeker vertrouwen, hetwelk de Heilige Geest door dat Evangelie in onze harten werkt, dat niet alleen anderen, maar ook ons, vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken zij, uit loutere genade, alleen om de verdiensten van Christus wil* Het waar zaligmakend geloof heeft Christus, met Zijn heilrijke verdiensten en weldaden, zodanig als Hij ons van God in de beloften van het Evangelie tot een Middelaar en algenoegzame Zaligmaker uit loutere genade wordt aangeboden, tot Zijn eerste en naaste Voorwerp. Wij nemen voor hetzelfde, als met een gewisse hand, in de kracht van de Heilige Geest, de Heere Jezus Christus, met al Zijn heilrijke verdiensten en weldaden, geheel hartelijk aan, en eigenen Hem onszelf bijzonder toe, als onze enige Heiland en dierbare Verlosser, en wij geven onszelf, met een gewillige en volkomen verzaking van alles, in een oprecht zielsvertrouwen, ook geheel aan Hem over, en gaan also door middel van Hem, als de Weg, gelovig tot de Vader, die Zich aan de ware boetvaardige en gelovige zondaren als een genadig en verzoend God en Vader nu ontdekt in Zijn Zoon. Wij omhelzen Hem als zodanig dan nu ook voor ons, met Zijn dierbare genade en barmhartigheid, en scheppen daaruit dan also dit zekere vertrouwen, zoveel belangt de wortel der zaak in het binnenste van onze harten,

steunende enkel op dien vaste en onwankelbare grond van Zijn genadige beloften in het Evangelie, dat ook ons de vergeving der zonden, enz. van God geschonken zij, enz.

Het Evangelie maakt de beloften *algemeen* voor alle ware boetvaardige en verslagen zondaren, die oprecht zullen geloven, doch het geloof maakt dezelve *bijzonder* voor onszelf, door de kracht van de Heilige Geest. Want deze is de wezenlijke aard van het oprechte geloof, hetwelk God werkt in de harten van Zijn uitverkorenen, waarlijk te omhelzen en aan te nemen voor zichzelf in het bijzonder, wat het Evangelie aanbiedt en voorstelt voor allen in het algemeen. En op die wijze worden onze bezwaarde en verslagen consciënties hier dan enig in God en in Zijn gewisse en grondeloze genade, door Christus gerust gesteld en wij vertrouwen en verlaten ons geheel op Zijn onveranderlijke beloften zelf, als op ons enigste en uiterste plechtanker. Wij steunen daarop, als op de vaste grond- en rotssteen van al ons heil, buiten welke wij nergens, in hemel of op aarde, iets aantreffen voor onze arme vermoeide zielen, waar wij enige rust, troost of zaligheid van zouden kunnen hopen of verwachten. Gods onfeilbare en onbedriegelijke belofte van genade en zaligheid, in Christus, zoals die ons duidelijk geopenbaard wordt in het Evangelie, is de enige sterkte van alle ware gelovigen, en de hoorn van al hun heil. Daarom grijpen zij die dierbare belofte ook wel vast aan, ofschoon soms met een bevende hand, en zij houden zich, door de kracht van de Geest, dan ook onverzettelijk vast, zonder ze ooit weer los te laten, evenals iemand die schipbreuk lijdt, een plank of touw aangrijpt tot redding van zijn leven, en die om niets in de wereld dit zijn aangegrepen steunsel zou begeren los te laten.

Deze is dan aldus de ware aard van een *oprecht geloof*, waaromtrent een ieder mens zijn gemoed zeer ernstig en grondig heeft te onderzoeken, of hij ook in zijn hart, door de Goddelijke genade van de Heilige Geest, waarlijk kan bevinden en gewaar worden. Want het is zeker, dat die in de Zoon gelooft, het getuigenis heeft in zichzelf, 1 Joh. 5 : 10. Indien hij anders maar recht bedwaard en zonder verwarring of vooroordeel, bij het licht van de Heere een grondig en nauwkeurig onderzoek mag doen naar zijn staat, zoals wij dat zelf hier eigenlijk bedoelen.

Doch wat nu *de geveinsden en tijdgelovigen* betreft, deze mogen een losse en ongegronde inbeelding opvatten van Christus, van Gods genade, van de vergeving der zonden, van de eeuwige zaligheid, waarmee zij zichzelf voor een tijd dan ook wonderlijk soms kunnen verkwikken, verblijden en vertroosten, en zelfs ook al vele dingen doen en lijden, welke een gedaante vertonen van een ware Christelijke Godzaligheid, maar nooit krijgen zij daarvan een zodanig vast, welgegrond en zeker vertrouwen des geloofs in hun harten, zoals de Heilige Geest werkt door de beloften van het Evangelie in de ware boetvaardigen en uitverkorenen. Hierom verkrijgen deze mensen dan ook nooit een waarachtige troost en hartgrondige verzekering van hun zaligheid, waar zij met hun gemoed door God zoetelijk in kunnen berusten, genietende en smakende waarlijk die vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, Fil. 4 : 7. Nooit kunnen zij zich hartelijk verblijden in de hope des eeuwigen levens, door de Heere Jezus Christus, met die onuitsprekelijke en heerlijke vreugde, waar de Apostel van spreekt, 1 Petrus 1 : 8, wat bedrieglijke waan en inbeelding zij daarvan ook mogen hebben en koesteren bij zichzelf. Ja, die stijve verzekering zelf, welke sommigen hebben opgevat van hun bekering en zaligheid, en waar zij mettertijd als ingeworteld en gevestigd zijn geworden, is toch maar een huis der spinnenkoppen, zonder wezenlijke grond of vastigheid in Christus, want zij hebben de wortel van de ware Goddelijke genade nooit ontvangen in hun harten, door de wederbarende werking van de Heilige Geest, en Gods zaad is in hen niet blijvende, en brengt bij hen ook geen ware geestelijke vruchten voort, zoals eigen is aan het oprechte geloof van de kinderen Gods.

En daarom, hoe sterk de geveinsden hier ook al mogen vertrouwen en geloven, zo is hun geloof toch maar voor een tijd, en duurt niet langer, totdat God komt om hen beschaamd te maken, en om het huis van hun ijdel vertrouwen, met fundamenten, en al, voor eeuwig omver te werpen. *Alzo zijn de paden van degenen die God vergeten, en de verwachting van de huichelaar zal vergaan*, Job 8 : 13.

Maar, omdat even aan de waarheid en oprechtheid van het geloof de gehele zaligheid hangt van de Christenmens, zo kan dan nooit te veel, met Gods genadige bijstand, daaraan gedaan worden, om de deugdelijkheid van ons eigen geloof, waarmee wij eens denken naar de eeuwigheid te gaan, op het nauwkeurigst en zorgvuldigst te beproeven. Waarlijk, niemand die de behoudenis van zijn onsterfelijke ziel lief heeft, zal zich hier met een haastige en losse beproeving licht tevreden stellen, maar hij zal dit gewichtige werk graag trachten te verrichten, gelijk de Profeet vermaant: *doorzoek uzelve nauw, ja doorzoek nauw*, Zef. 2 : 1; alsof hij wilde zeggen: laat toch ieder mens hier, door de genade Gods, in de zaak van zijn eigen gemoed op het allerernstigst en nauwkeurigst zoeken te handelen en in dit hoog aangelegen werk van het eeuwig heil van zijn dierbare ziel niets verzuimen, of hetzelfde maar los en lichtvaardig verrichten, maar hij doorzoeken veeleer zijn hart, zijn staat en al zijn wegen met de uiterste vlijt en aandacht, door en door, in de gedachte tegenwoordigheid van de hoge en heilige God. Hij doe zulks aldus keer op keer, hij make daar zijn werk van, en geve zich daar geheel aan over. Gewis, die zichzelf en zijn staat recht wil beproeven en nauw doorzoeken, die moet aldus trachten te handelen. Hij moet diep naar beneden treden, bij het helderschijnend licht van Gods Geest, tot in de binnenste kamer van zijn ziel, en zoeken aldaar de geheimste schuilhoeken van zijn gemoed vlijtig door, opdat er niet ligt enig kwaad of schadelijk en verderfelijk bedrog van de satan voor hem mocht verholen blijven. Zulk een nauwkeurig onderzoek behoort een Christen dikwijls en gestadig te doen voor de Heere. Niet slechts op de deugdelijkheid en de staat van zijn geloof, maar ook op al zijn andere genaden, ten einde beide van derzelve grond en oprechtheid, en van derzelve bijzondere toestand en gelegenheid, wasdom of afnemning en dergelijke aangelegen omstandigheden kennis te krijgen.

Nochtans dient zodanig nauwkeurig onderzoek wel meest en bijzonder aangelegd te worden op of omtrent de genade des geloofs, welke, toch de middelijke grondslag en bronader is van alle andere genaden, geheel op de wortel van het geloof moeten wassen, indien dezelve ware genaden en oprechte vruchten van de Geest zullen zijn. Aan de goedheid van de grond en wortel hangt doorgaans de goedheid van de gehele boom en van deszelfs takken en bladeren, bloeisels en vruchten. Alzo zal ook een waar Christen weelderig groeien als een palmboom en wassen als een cederboom op Libanon, Ps. 92 : 13, wanneer hij maar alleen in een goede en vette grond van genade geplant is, en als het met de wortel van zijn geloof wel mag staan. Hier moet dan altijd wel voornamelijk een ernstige onderzoeking door ons naar geschieden.

En dit nu kan niet bekwamer verricht worden, dan dat wij vlijtig toezien en acht geven op *de Goddelijke voorwerpen van het geloof*, en hoe wij steeds omtrent dezelve met ons geloof en vertrouwen geestelijk werkzaam zijn. Men zal het wezen en de eigenschappen van lichamelijke dingen doorgaans trachten te onderzoeken, door een aandachtige naspeuring van derzelve levendige kracht en werkzaamheid, zo ver als wij dezelve maar immers kunnen gadeslaan of navorsen. Maar wij moeten ook niet anders handelen met de beproeving van ons geloof. Uit de wezenlijke kracht en werking, welke wij van hetzelfde gewaar worden in onze harten, door de genade van de Geest, moeten wij van de staat en deugdelijkheid, en ook van de bijzondere toestand en gelegenheid van ons geloof, een rechtmatig oordeel vellen. Deze is wel de naaste en veiligste weg, om in dit ons onderzoek voorspoedig te zijn, en om tot een ware kennis van deze grote zaak te komen. Een beproeving, die enkel maar geschiedt van achteren, uit de vruchtgevolgen van de dingen, of uit zodanige kenmerken, die van een verdere afleiding en uitgebreidheid zijn, zal gewoonlijk moeilijker en minder zeker vallen, dan dewelke men doet op de naast wezenlijke krachten, vermogens en werkzaamheden van de dingen zelf. Hoe nader en eenvoudiger men met zijn aandachtig onderzoek op het eigen wezen van enige zaak mag toelagen en werken, hoe korter en zekerder weg men voor zich heeft, om die zaak in de grond recht te kennen.

Aldus is het ook gelegen met het waarachtig geloof van de Heilige Geest. Laat ons maar slechts nauwkeurig letten op deszelfs wezenlijke kracht en werkzaamheid in de harten van alle ware gelovigen, zoals het daar, van de Geest, door het Evangelie gewerkt en steeds levendig onderhouden, bewaard en versterkt wordt, volgens de duidelijke leer van de Heilige Schrift, en laat ons dan met dat zuivere

geestelijke licht van het ware geloof geheel aandachtig inkeren in onze eigen zielen. Indien wij dan die levendige kracht en werkzaamheid van het geloof aldus in de grond, door de Genade Gods, bij ons zelf waarlijk gevoelen, althans in enige trap of mate van krachtdadigheid, en indien wij het gebrek daarvan, hetwelk wij bij onszelf nog bespeuren, ernstig kunnen betreuren, als onze grootste ellende en droefheid, *zullen wij daaruit dan een vast en zeker bewijs mogen trekken, dat wij oprechte gelovigen zijn, en dat de Geest van het geloof alreeds woont in onze harten.* Want het geloof nu is een vaste grond der dingen, die men hoopt, en een bewijs der zaken, die men niet ziet, Hebr. 11 : 1.

Doch men zal de wezenlijke kracht en werkzaamheid van een waar geloof niet wel anders kunnen kennen, dan met een opzicht op de Goddelijke voorwerpen, omtrent welke het geloof eigenlijk werkzaam is. Alle geloof onderstelt zijn bijzondere en eigenlijke voorwerp, waarin of waar jegens of waaromtrent hetzelfde van 's mensen gemoed geoefend wordt. Zo weinig als men een huis of gebouw kan begrijpen zonder fundament waar het op staat of rust, alzo weinig kan men ook enig geloof bevatten, zonder zijn bepaald voorwerp. Want welk stuk of deel van het geloof men hier ook mocht aanmerken, hetzij de kennis of het vertrouwen, en zo ook de toestemming (indien men dezelve onderscheidenlijk voor een bijzonder deel van het geloof wil rekenen), het zal aanstonds openbaar worden, dat geen van dezelve enigszins bestaan kan, zonder zijn voorwerp. Er moet noodzakelijk voor het geloof iets zijn, dat gekend moet worden: iets, dat toegestemd, en iets, waarop gesteund of vertrouwd moet worden. *Aan het recht kennen van de voorwerpen van het geloof en van de gelovige werkzaamheid van ons gemoed jegens dezelve* hangt dan zeker het gehele voordeel van onze geloofsbeproeving. Want indien wij maar alleen de eigenlijke voorwerpen van het geloof niet recht kennen, zo zullen wij omtrent dezelve dan ook nooit oprecht gelovig werkzaam kunnen zijn, en dus zullen wij dan ook te vergeefs naar een waar zaligmakend geloof bij onszelf zoeken, zo lang wij nog waarlijk blind en onkundig blijven omtrent datgene, waaraan of waarin wij tot zaligheid geloven moeten.

En weer aan de andere kant, indien wij al enige kennis of wetenschap van de voorwerpen van het geloof in ons gewaar worden, maar wij ontmoeten daarnaast ook niet een ware inwendige en geestelijke geloofswerkzaamheid van ons gemoed omtrent dezelve, zo zullen wij dan ook nooit iets meer of anders bij ons bevinden, dan slechts een ijdel waan- of tijdgeloof, zodanig als daar uit een gewone kennis van de Goddelijke dingen in de harten van de onbegenadigden ordinair plegen geboren te worden. Want uit een ware geestelijke en geheiligde kennis ontstaat ook altijd een dergelijk geloof, en uit een gewone kennis (zoals ook de tijdgelovigen, somtijds zelfs in een hoge trap, kunnen bezitten), komt ook maar een gewoon geloof, waarmee er menigeen voor eeuwig naar de hel gaat.

Om nu de ware en rechte voorwerpen van het geloof aanstonds te vinden, wordt ons in de Catechismus die korte samenvatting van het algemeen Christelijke geloof, begrepen in de twaalf artikelen, tot een richtsnoer voorgesteld, als zijnde datzelfde geheel genomen uit de zuivere Apostolische leer van het Heilig Evangelie, en daarom ook algemeen in vroegere en latere tijden van de Christenheid voor een kortbondig en wezenlijk geloofsformulier gehouden, waarin de voorname pit en kern van de heilige Evangelie-waarheid substantieel vervat is.

Dit is van het oude en beproefde pad, door het ware Christenvolk betreden in alle eeuwen. Al wie zich daar dan maar enigszins van af begeeft, die loopt zekerlijk groot gevaar van aan zijn geloof en zaligheid jammerlijk schipbreuk te lijden. Wanneer wij van ons geloof grondig zullen beproeven, zo hebben wij dit betreden pad en voorschrift van het geloof maar nauwkeurig te volgen, en daartoe de Catechismus te nemen, als een goede wegwijzer, die ons een zakelijke opening zal geven, niet alleen van ieder stuk van de Goddelijke Evangeliewaarheid, maar ook van de ware geloofswerkzaamheid daaromtrent, zoals dezelve gevonden en geoefend wordt in de harten van alle ware Christengelovigen.

Velen zullen mogelijk vele boeken en schriften voorlezen, met dat bijzondere oogmerk, om aldus van alle kanten de bekwaamste middelen en de dienstige stof tot hun zelfbeproeving bijeen te vergaderen, en als zij dat alles nu gedaan hebben, dan weten zij van dezen hun arbeid nog geenszins een recht

gebruik te maken. Maar waartoe toch zoveel omslag en uitbreiding gemaakt in een zaak, die waarlijk in zichzelf zo geheel eenvoudig is? Waarom hier allerwege heen en overal rond gelopen, daar wij de rechte en zuivere geloofsgronden toch zo nabij kunnen vinden? Waarlijk, het afwijken van de eenvoudigheid, die in Christus Jezus is, 2 Kor. 11 : 3, heeft ten allen tijde zeer grote schade gedaan aan de zielen van de mensen, want als men maar eens het rechte voetspoor van het geloof bezijden getreden en van hetzelfde afgedwaald is, dan kan men niet anders, dan allerwege omdolen op vele verkeerde bijpaden, totdat men op het laatst van de heilige waarheid van het Evangelie ten enenmale afdwaalt.

Om dit kwaad zo veel doenlijk voor te komen, zo heeft de Christelijke kerk al zo vroeg de wezenlijke geloofsgronden in die *twaalf korte artikelen*, als in een middelpunt bijeen getrokken, ten einde met die vaste band het Christendom als te samen te winden, en de harten van alle gelovigen steeds nauw te bepalen bij die zuivere en onveranderlijke geloofsgronden, dat zij daar toch, minst of meest, nooit van zouden afwijken.

Al zeer vroeg (gelijk ook nog heden in de Christenkerken gebruikelijk is) pleegt daarom dit *Apostolisch geloofsformulier* op elke rustdag in de openbare Godsdienst van de gemeente voorgelezen te worden, alvorens het gebed of de predikatie van het Woord aangevangen wordt, ten einde een ieder toehoorder alzo telkens opnieuw mocht verstaan, wat hij van het Christengeloof wezenlijk te kennen, te geloven en te betrachten heeft, indien hij zou zalig worden, en opdat ook aan alle Christengelovigen ons een gedurige gelegenheid en aanleiding gegeven wordt om hun geloof te beproeven en hetzelfde op te wekken en te verlevendigen, door de genade van de Heilige Geest, als het bekwaamste middel, om de harten te brengen en te houden in een geschikte gestalte voor de verkondiging van het Goddelijke Woord.

Om diezelfde reden is men dan ook gewoon bij de bediening van *des Heeren Avondmaal* die korte geloofssom statelijk aan de Christelijke vergadering voor te dragen, ten einde opdat al de gelovigen langs dezelve hun inwendig zielsgeloof zouden trachten op te wekken, te besturen en levendig te oefenen, met ootmoedige aanroeping van de Goddelijke bijstand, als hetgeen tot een aandachtig en godvruchtig ontvangen van het heilige bondzegel voor alle dingen zeer noodzakelijk is.

Maar waarom zouden wij ons dan ook niet nauwkeurig houden aan dit eenvoudige en beproefde kerkelijke middel, zo dikwijls als wij op de staat en gelegenheid van ons geloof een ernstig onderzoek begeren te doen? Wat voordeel toch kan het zijn, van de wezenlijke geloofsgronden, die naast voor ons liggen, af te wijken, om elders, in een verdere afstand van de eigenlijke geloofsmaterie, dit hoogaangelegen werk te willen verrichten? Zou men, om met zijn lichamelijk gezicht het vereiste onderzoek te doen op enig stoffelijk voorwerp, zich dan ook keren uit het naaste licht, dat er voor ons schijnt, om ergens anders enig ander licht te zoeken? Zijn niet alle dingen naast aan derzelve oorsprong doorgaans het wezenlijkst, het zuiverst en krachtigst? En kan er dan wel ergens anders een voorspoediger en zekerder onderzoek naar de natuur van enige zaak gedaan worden, dan even aan deszelfs wezenlijke grond en beginsel, vanwaar men dan te gemakkelijker geleid zal worden tot de verdere kennismeningen? Wij achten niet, dat dit voor geoefende Christenen enige nadere betoging zal van node hebben.

Alleen is er nodig, in het bijzonder voor die min ervaren en ongeoeffend zijn, ten einde de weg tot een grondig en zuiver geloofsonderzoek, met de zegen des Heeren alleszins wijd voor hen te openen, dat wij hier nog wat nader aanwijzen, waarin de eigenlijke en wezenlijke werkzaamheid van het ware zaligmakende geloof, jegens al die Goddelijke voorwerpen, welke bijeen vervat zijn in die *korte hoofdsom van de twaalf geloofsartikelen*, toch bestaat. Want (zoals wij in het voorgaande al enigszins hebben aangewezen) tot de rechte beproeving van het geloof behoort niet slechts de kennis van de voorwerpen, maar ook de kennis van de geloofswerkzaamheid jegens of omtrent dezelve. De voorwerpen zijn als de grond, en de zielswerkzaamheid jegens dezelve is als het gebouw, dat op die grond wordt neergesteld. Dienvolgens is de rechte kennis van die beide dan evenzeer noodzakelijk tot het werk van de geloofsbeproeving.

- Wij kunnen de gehele werkzaamheid van het geloof, volgens onze kerkelijke leer vervat in de Catechismus, zeer bekwaam tot een trekken in die twee delen van *kennis en vertrouwen*, liggende de toestemming (dewelke sommigen nochtans liever afzonderlijk genomen willen hebben), toch altijd ontwijfelbaar in de waarheid en wezenlijkheid van die beide delen vervat, want daar kan nooit een ware kennis van enige zaak worden begrepen, dewelke ook niet een zekere toestemming van het gemoed noodzakelijk met zich voert omtrent de waarheid en wezenlijkheid van zodanige zaak, dat die gewis zodanig is als men die kent.
- Een kennis, zonder oprechte toestemming aan de waarheid van de gekende zaak, was nooit een waarachtige kennis, omdat alle ware kennis de zaken als wezenlijke dingen moet bevatten, die er waarlijk zijn, en die zodanig zijn, als zij door het verstand van ons aanschouwd, bevat en geloofd worden. Waarom men de toestemming dan moet houden voor een wezenlijke eigenschap van een waarachtige kennis, want enkel met de dingen te kennen, stemmen wij haar wezen ook noodzakelijk toe, en achten ze waarachtig te zijn, op die eigen gronden, waaruit wij onze kennis eerst krijgen.
- En op dezelfde wijze is het ook gelegen met het andere deel van het geloof, zijnde het vertrouwen, hetwelk zodanige toestemming van het gemoed niet minder wezenlijk in zich vervat, want in een waar en oprecht vertrouwen wordt de zaak, waarop men vertrouwt, noodzakelijk als waarachtig altijd van ons aangezien en gehouden. Zonder dat ware het vertrouwen op die zaak voor ons volstrekt onmogelijk, want niemand zal ooit enig wezenlijk of hartelijk vertrouwen stellen op hetgeen hij niet waarlijk weet en gelooft, dat het is, en dat het even zodanig is, als hij het in zijn vertrouwen aanneemt en gebruikt. Daarom kunnen wij, stellende een zekere, dat is een waarachtige en grondige kennis van de Goddelijke dingen in het gemoed voor vast, mitsgaders een zeker vertrouwen van het hart op of omtrent dezelve, de toestemming met de Catechismus daar dan veilig in besluiten. En hiervan zullen wij dan ook dit voordeel ontvangen, dat het geloofsonderzoek langs zodanige weg voor ons des te lichter en gemakkelijker gemaakt zal worden, aangezien wij hier toch nu maar alleen op die tweeërlei werkzaamheid van de ziel te letten hebben, hoe wij namelijk de Goddelijke dingen gelovig met ons gemoed kennen en voor waarachtig houden, en hoe wij ons die dan verder ook gelovig toe-eigenen met een waar vertrouwen.

Er is niets waar de satan heimelijk meer op toelegt en aan werkt, dan om alle onderzoek des geloofs voor de zielen van de mensen maar zwaar en moeilijk te maken, door de stof van het onderzoek zo zeer uit te breiden, te verwarren, te vermengen en te verdonkeren, als hij maar immer kan. En daarom is het zeer noodzakelijk, dat wij trachten hierin op het allereenvoudigst te werk te gaan, en ons maar alleen op te houden bij het wezenlijke van de zaak, ons zorgvuldig hoedende voor alle onnodige uitbreiding, waardoor wij maar te verder van de eerste grond afgeleid worden. Ziet dan eens, hoe gemakkelijk het met Gods genadige zegen voor ons zal vallen, om naar ons eigen geloof, hetwelk wij waarlijk bezitten, een recht grondig onderzoek te doen, indien wij maar slechts bij ieder geloofsartikel aandachtig mogen stil staan, en onszelf in het ware licht van de Heilige Geest (zonder hetwelk toch nooit een recht Christelijk onderzoek van iemand zal kunnen geschieden), maar ernstig afvragen: eensdeels wat wij van die Goddelijke zaken waarlijk kennen en geloven, wat er waarachtig van is, anderdeels wat gelovig vertrouwen wij daaromtrent met ons gemoed mogen oefenen, of wat gelovige toe-eigening wij daarvan maken voor onze eigen zielen? Het inwendig gevoelen dat wij door de Goddelijke genade, van beide in onze harten mogen bevinden, zal genoegzaam alleen in staat zijn, om ons te zeggen, wat er waarlijk van ons geloof is, indien wij anders maar met een zuiver licht van de Geest in onszelf recht inzien, en een grondige kennis mogen nemen van onze inwendige zielswerkzaamheden.

Na de zaken aldus een weinig opgehelderd, en voor een gemoedelijk geloofsonderzoek enigszins als bereid te hebben, zullen wij op die grond, tot dat onderzoek verder overgaan, en aan een ieder, met de hulp des Heeren, een overvloedige materie en gelegenheid daartoe uit de

hoofdsom van het Christelijk geloof trachten aan te wijzen, gedurig onder het oog houdende, zoveel als immer doenlijk is, het waarachtige onderscheid tussen het geloof van de oprechten en van de geveinsden.

Er komen hier dan tweeërlei zaken als gronden of voorwerpen voor het geloof, voor welke ieder Christen, verlicht zijnde door de Heilige Geest, inwendig enigszins recht moet kennen, en welke hij zich, met enig waar vertrouwen des harten, ook gelovig moeten toe-eigenen; te weten: *God Zelf en enige Goddelijke dingen of weldaden van Zijn genade.*

a. Ten eersten moet ons onderzoek zich hier dan bepalen omtrent *God Zelf*, van Wie in de Artikelen des geloofs daarom ook met reden eerst melding geschiedt. Want het is volstrekt noodzakelijk dat God allereerst de grond van ons geloof zij, en dat wij gelovig op Hem steunen en vertrouwen, eer wij ons enige zaken of beloofde goederen en weldaden van Zijn genade gelovig kunnen toepassen. Eveneens als de vrouw door een ware huwelijksvereniging eerst de man moet bezitten, en hem voor haar man moet houden en erkennen, alvorens zij zich enig goed van de man wettig kan toe-eigenen, alzo moeten wij de hoge God, de Heere des hemels en der aarde, ook eerst oprecht gelovig voor God erkennen en omhelzen, en onszelf geheel aan Hem overgeven en toevertrouwen, eer wij het allerminste kunnen genieten van de zaligmakende goederen, welke Hij aan Zijn gelovig volk en ware gunstgenoten, door het Evangelie zo mildelijk schenkt.

Hierin ligt nu al aanstonds een zeer gewichtig stuk van het onderscheid, dat er is tussen de ware gelovigen en de waangelovigen.

Een *waar gelovige* omhelst altijd eerst de Heere Zelf voor Zijn algenoegzaam Deel en de Rotssteen Zijns heils, en dan vertrouwt hij met al zijn bevindelijke noden en ellenden ook op Hem, en verwacht alles goeds van Hem naar ziel en lichaam, voor de tijd en de eeuwigheid. Evenals wij lezen van de kerk: *De Heere is mijn Deel, zegt mijn ziel, daarom zal ik op Hem hopen*, Klaagl. 3 :24. Deze is zo de eigen taal van het ware geloof. Een ieder oprecht gelovige zegt hier niet slechts uiterlijk met zijn mond of lippen, maar inwendig met zijn hart of ziel: *ik vertrouw en geloof, dat de Heere God mijn deel is, en dat ik een verbondseigendom aan Hem heb, daarom wil of kan ik ook niet twijfelen, of Hij zal mij genadig helpen en bijstand doen in al mijn noden en zwaarigheden, waar ik zo jammerlijk van alle kanten in bedrukt en gebonden zit, ja, Hij zal mij ook met alle nooddrift aan lichaam en ziel altijd verzorgen, omdat Hij toch de Heere mijn God en mijn deel is, zo zal Zijn liefde ook onveranderlijk voor mij blijven, en ik wil ook onveranderlijk op Hem blijven hopen, alles goeds van Hem, in geloof en met stille lijdzaamheid, steeds verwachten.* Ziet, zo handelt hier een oprecht geloof, zonder God Zelf te omhelzen als zijn deel, kan hij niets goeds van Hem hopen, maar als hij alleen de hand van een waar geloof op God kan leggen, met een hartelijk vertrouwen op zijn eigen beloften, dan kan hij zich zelf ook de gehele volheid Gods, door het geloof, gemakkelijk toe-eigenen, en roemen ook vrolijk met de Psalmist: *de Heere is mijn Herder, mij zal niets ontbreken*, Ps. 23 : 1. Zo gaat God dan Zelf in een waar geloof altijd eerst vooraan, en Zijn goederen en weldaden, beide geestelijke en lichamelijke, volgen Hem achterna. Deze is de rechte en natuurlijke geloofsorde, welke nooit kan omgekeerd of veranderd worden. Zo weinig als wij het licht, de warmte of enig ander voordeel of natuurlijk uitwerksel kunnen trekken van de zon, indien wij niet eerst de zon zelf hebben, schijnende op ons neer, alzo weinig kunnen wij ook enig geestelijk licht, genade of weldaad tot zaligheid van God genieten, voordat wij Hem Zelf hebben, schijnende door Zijn Geest en door middel van een waar geloof in onze harten, 2 Kor. 4 : 6.

Nochtans is dit het eigen werk van alle *waangelovigen en geveinsden*, dat zij deze vaste geloofsorde geheel trachten om te keren, en dat zij eerst Gods weldaden en zegeningen zoeken, eer zij Hem Zelf willen zoeken. Om de Heere waarlijk te hebben tot hun deel, en Hem Zelf te omhelzen tot hun verzoende God en Vader in Christus, en om zichzelf dan nu voorts tevreden te stellen met Gods Algenoegzaamheid, op grond van Zijn gewisse toezeggingen in het Evangelie. Hij maakt het dan nu

met hen, zoals Hij het belieft te maken, dit was nog nooit de ernstige begeerte van enige huichelaar. Neen, de tijdgelovige pleegt altijd geveinsd met God te handelen, eveneens als een oneerlijk vrouwspersoon, welke het maar alleen te doen is om het voordeel, dat zij trekt van haar minnaar, en niet om hem zelf. Zo gelooft een geveinsde ook maar in God, niet om God Zelf, maar alleen om het voordeel, dat er van Hem te halen is, hetzij geestelijk of lichamelijk. Hij werkt maar alleen om licht en wijsheid, om gaven en bekwaamheden, om troost en blijdschap, om vrijdom van Gods toorn en van de hel, en veeltijds ook om lichamelijk voordeel, om goederen en staten, naam en eer en achting onder de mensen, of om tijdelijke hulp en verlossing en dergelijke dingen, welke strekken tot genoeg en verzadiging van het vlees. Als God hem maar een ruim deel van zodanige goederen slechts wil laten volgen, dan is de tijdgelovige snel tevreden, en breidt zich uit als een groene inlandse boom, Ps. 37 : 35. Dan wordt hij haast een groot Christen, en weet somtijds ook de schoonste rol van een Christen voor een tijd zeer kunstig te spelen, totdat hij zijn rol heeft uitgespeeld, en de groene bladeren van zijn gaven en genietingen beginnen te verwelken en af te vallen, en dan begint het er met de huichelaar naar genoeg van alle kanten uit te zien. Wanneer hij in gebrek en verlegenheid komt naar de ziel of naar het lichaam, of ook wel naar beide tegelijk, als God hem van Zijn goederen nu niet meer geven wil, waar het hem toch maar enkel of meest om te doen is, dan geraakt hij nu welhaast in grote ellende, want als hij maar alleen Gods gaven en weldaden kwijt is, dan is hij aanstonds alles kwijt, omdat hij God de Heere Zelf nooit ernstig tot zijn deel gezocht of begeerd heeft. Wie, die anders maar een waarachtig kind des lichts is, ziet hieruit dan niet enigszins duidelijk, dat een oprecht geloof altijd eerst met God werkt, alvorens het nog werkt met iets van God?